การให้สมาคมผู้ประกอบการเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” : กรณีศึกษาสมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทย

อิทธิ ธนาดำรงศักดิ์
นิลุบล เลิศนุวัฒน์
กิริยา กุลกลการ
คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
kentanadumrongsak@hotmail.com

บทคัดย่อ

การเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทยเป็นปัญหาสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในด้านการจ้างงานที่ลดลง ระดับของขีดความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดปัญหานี้นอกระบบ ซึ่งเป็นต้นเหตุของปัญหาความรุนแรงทางสังคม จึงเป็นที่มาของแนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยฝ่ายบริหารของประเทศได้มีนโยบายที่จะปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักประกันเงินกู้ซึ่งมีความล้าหลัง โดยการจัดทำร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ... เพื่อช่วยทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำสินทรัพย์ประเภทอื่นๆ เช่น สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (Intangible Asset) ได้แก่ ทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิเรียกร้องต่างๆ และ สินทรัพย์ที่มีตัวตน (Tangible Asset) ได้แก่ เครื่องจักร อุปกรณ์ สินค้าคงคลังของกิจการ รวมไปถึง “กิจการ” มาใช้เป็นหลักประกันเงินกู้ได้ การให้ผู้ประกอบการสามารถนำ “กิจการ” มาเป็นหลักประกันได้ทำให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้พร้อมทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น ทั้งนี้หากมีการบังคับหลักประกันประเภท “กิจการ” ผู้รับหลักประกันก็ไม่จำเป็นต้องขายทรัพย์สินของกิจการในลักษณะที่ต้องปิดกิจการลง แต่สามารถหาผู้ประกอบการอื่นมาซื้อและดำเนิน “กิจการ” ต่อไปได้ทันที อันจะส่งผลดีต่อแรงงานของ “กิจการ” ที่ไม่ถูกเลิกจ้างซึ่งเป็นผลดีต่อภาวะการจ้างงานของประเทศอีกด้วย

อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... ที่ให้นำ “กิจการ” มาใช้เป็นหลักประกันอาจไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควรเนื่องจากการประเมินราคา “กิจการ” ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมไม่อาจทำได้ง่าย ประกอบกับลักษณะของทรัพย์สินของ “กิจการ” ซึ่งเป็นเครื่องจักรอุปกรณ์ซึ่งมีมูลค่าน้อยสำหรับการเปลี่ยนถ่ายมือไปสู่เจ้าของอื่น แต่มีมูลค่ามากสำหรับใช้ในการประกอบ “กิจการ” รวมไปถึงปัญหาพฤติกรรมของผู้ประกอบการ ซึ่งเรียกโดยรวมได้ว่า ปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetic Information Problem) ระหว่างผู้ให้หลักประกัน และผู้รับหลักประกัน

งานวิจัยฉบับนี้จึงศึกษาแนวทางในการใช้กลไกความรับผิดชอบร่วมกัน (Joint Responsibility) ซึ่งถูกใช้เป็นอย่างมากในโครงการไมโครเครดิต และประสบความสำเร็จอย่างมากในหลายประเทศทั่วโลกในการแก้ไขปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล โดยศึกษาแนวทางในการใช้กลไกของการให้สมาคม

ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้มีข้อมูลเกี่ยวกับ “กิจการ” ประเภทนั้นๆ เป็นผู้รับรอง “กิจการ” เพื่อใช้เป็นหลักประกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการตรวจสอบซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในสมาคมฯ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลลงได้ เช่นเดียวกับโครงการไมโครเครดิต

งานค้นคว้าได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มได้แก่ ผู้ประกอบการ ตัวแทนฝ่ายสมาคม ผู้เชี่ยวชาญจากธนาคารพาณิชย์ และผู้บริหารระดับสูงของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เข้าใจถึงมุมมองของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย ประโยชน์ และแนวโน้มความเป็นไปได้ในการให้สมาคมทำหน้าที่รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” และแนวทางในการพัฒนากลไกดังกล่าว โดยขอบเขตงานศึกษาฉบับนี้จะจำกัดกรอบอยู่ที่สมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทยเท่านั้น เนื่องจากสมาคมดังกล่าวเป็นสมาคมผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ซึ่งเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประสบปัญหาการเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุน อีกทั้งสมาคมดังกล่าวมีการดำเนินการมาแล้วเกือบ 70 ปี จึงทำให้มีกลไกการตรวจสอบ และแรงกดดันทางสังคมระหว่างสมาชิกด้วยกัน ซึ่งเป็นกลไกซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของการลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลในกรณีของโครงการไมโครเครดิต

ผลของการศึกษาพบว่า แม้การรับรองของสมาคมจะไม่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายเพราะสมาคมไม่ได้เข้าเป็นผู้ค้ำประกันให้กับสมาชิกในสมาคม การรับรองของสมาคมให้กับสมาชิกของสมาคมที่ประสงค์จะนำ “กิจการ” มาเป็นหลักประกันมีความเป็นไปได้ในทางที่เพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้กู้ ซึ่งธนาคารก็ให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการในการพิจารณาให้สินเชื่อ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การรับรองของสมาคมมีความน่าเชื่อถือ คือการมีกลไกการกำกับดูแลกันเองในสมาคม (Self-regulation) กล่าวคือสมาคมจะต้องทำให้ผู้บริหาร หรือคณะกรรมการของสมาคมมีความน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีกลไกที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการของสมาคมในการจัดการสมาชิกในสมาคมเพื่อให้การรับรองของสมาคมเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล

[วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2558]

คำสำคัญ: หลักประกันทางธุรกิจ, ผู้ให้หลักประกัน, ผู้รับหลักประกัน,ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ...., การรับรอง “กิจการ” โดยสมาคม

The Association as a "Security" Guarantor Case Study: The Union Motors Repairing Association of Thailand

Itti Tanadumrongsak
Nilubol Lertnuwat
Kiriya Kulkolkarn
Faculty of Economics
Thammasat University
kentanadumrongsak@hotmail.com

Abstract

No access financial resources is a major problem for the Small and Medium Enterprises (SMEs) in Thailand and for the country development, in terms of lower employment rate and lower competitiveness. It also causes: Shark-loans and violence. The Government has policy to improve Thailand's Security Law by trying to enforce the Draft of Commercial Collateral Act B.E. ... to solve this problem. However the Draft of Commercial Collateral Act still can't be enforced because of the increditability of the SMEs, The owner of the SMEs have high costs to apply the new form of commercial collateral that require higher accounting standard. This implies asymmetric information problem between the lender and the borrower.

Therefor the research is made with the purpose of studying joint responsibility mechanism which is quite successful in microfinance program around the world example: The Grameen Bank. The mechanism has a potential to solve asymmetric information problem between the lender and the borrower by implementing the social pressure. The peer-monitoring mechanism which could also be perform by the association's members can implement social pressure upon the association's members. By using In-depth Interview technique with SMEs's owner and Commercial Banks Agents to understand the attitude of both lender and borrower toward the Draft of Commercial Collateral Act B.E. ... and the possibility of the Association as a "Security" Guarantor mechanism by focusing on the SME's owner from The Union Motors Repairing Association of Thailand.

The result shows that both lenders and borrowers agreed on the benefit of enforcing the Draft of Commercial Collateral Act B.E. ... while the Commercial Banks require creditability of the borrowers. It also shows that some of the collateral value

would be discounted by the commercial banks because of the transaction cost when the commercial banks enforce the collateral, so it is possible to use the association as a “security” guarantor mechanism to lower the transaction cost.

[Thammasat Journal, Volume 34 No.1, 2015]

Keywords: Collateral, Borrower, Lender, the Draft of Commercial Collateral Act B.E. ..., The Association as a “Security” Guarantor mechanism

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ ถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยโดยเฉพาะการเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นการตัดโอกาสของผู้ประกอบการในการสร้างรายได้และอาชีพของตนเอง และส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศอีกทั้งยังส่งผลให้ระดับการจ้างแรงงานลดลง ดังนั้น ปัญหาการเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการSMEs จึงเป็นปัญหาสำคัญซึ่งอาจส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศโดยรวมไม่สามารถเติบโตได้เท่าที่ควร

อย่างไรก็ดีความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมิได้ถูกละเลยโดยฝ่ายบริหารของประเทศ ดังจะเห็นได้จากการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวตลอดมา ดังเช่นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ข้อที่ 5 และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงการคลัง ประจำปีงบประมาณ 2556-2559 ข้อ 1.2.2

แนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ การกำหนดให้มีกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย กฎหมายดังกล่าวมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการเนื่องจากระบบกฎหมายประกันหนี้ของไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รองรับการประกันหนี้ด้วยทรัพย์เพียง 2 ประเภท คือ จำนอง และจำนำ ซึ่งถูกออกแบบไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2471และไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน[1] ที่มีทรัพย์สินอันมีมูลค่าทางเศรษฐกิจอีกหลายชนิดซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ ยกตัวอย่างเช่น เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร และสิทธิเรียกร้องต่างๆ ทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเหล่านี้ไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักทรัพย์เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ได้ภายใต้การประกันหนี้ประเภทจำนองและจำนำได้ การมีกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเหล่านี้มาใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้

การสร้างระบบหลักประกันหนี้ให้กับทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเหล่านี้ก่อให้เกิดผลดีต่อโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการไทยเนื่องจาก ถึงแม้ธนาคารพาณิชย์จะทำการวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้แล้วว่ามีโอกาสในการชำระคืนสูง แต่หากเกิดความผิดพลาดจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ แผ่นดินไหว น้ำท่วม ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระคืนหนี้ได้ ธนาคารก็จะต้องรับความเสี่ยงที่สูงขึ้น ดังนั้นธนาคารจึงต้องการหลักประกันเพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการให้กู้ดังนั้นเมื่อผู้ประกอบการสามารถนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมาใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ ธนาคารจะมีความสามารถในการปล่อยกู้ดีขึ้น หรือ ธนาคารจะมีความสามารถในการปล่อยกู้เท่าเดิมแต่มีความเสี่ยงในการให้กู้ลดลงจากหลักประกันที่มากขึ้นความเป็นไปได้ทั้ง 2 ทางนี้ล้วนส่งผลให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการไทยสูงขึ้น หรือมีต้นทุนนั่นคืออัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมที่ต่ำลง อันเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการไทย

---

[1] คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. (2557). เรื่องน่ารู้ เกี่ยวกับกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด, น.3.

กฎหมายหลักประกันทางธุรกิจที่กล่าวข้างต้น คือ ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... ร่างกฎหมายฉบับนี้ถูกยกร่างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 และพัฒนาแก้ไขจนถึงปัจจุบันในปัจจุบันมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจเพื่อศึกษาค้นคว้า วิจัย วิเคราะห์ทางวิชาการเพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมีความเป็นธรรมและทันต่อสถานการณ์ คณะกรรมการฯได้จัดให้มีการสัมมนารับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดถึงประชาชนทั่วไปรวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวน 977 คน และมีความเห็นประกอบการสัมมนารวมทั้งสิ้น 1,032 ความเห็น และในท้ายที่สุดคณะกรรมการฯได้มีมติอนุมัติร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... เพื่อนำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายพิจารณา ต่อมาคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ (คอ.นธ.) ได้พิจารณาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... เป็นกฎหมายที่สนับสนุนและส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการอันเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ของประเทศ และเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อีกทั้งยังสามารถป้องกันแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบและการบังคับหนี้นอกระบบที่สร้างความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชนอย่างมาก คอ.นธ. จึงเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาผลักดันให้ร่างกฎหมายมีผลใช้บังคับโดยเร็วต่อไปโดยร่างกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจฉบับ คอ.นธ. นี้ได้พิจารณาปรับปรุงจากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... ฉบับคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย[2]

จึงเห็นได้ว่ามีการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ทางวิชาการ พิจารณา ปรับปรุงและพัฒนาร่างกฎหมายฉบับนี้จากคณะกรรมการหลายชุดอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจะพบว่านอกจากความประสงค์ที่จะสร้างระบบหลักประกันหนี้แล้ว ผู้ร่างกฎหมายยังมีเจตนาที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบอีกด้วย หากมีการประกาศใช้ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวก็จะช่วยลดความไม่เป็นธรรมในอัตราดอกเบี้ย และการใช้ความรุนแรงของการบังคับชำระหนี้นอกระบบอันเป็นต้นเหตุของปัญหาทางสังคม

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของร่างกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ คือ การกำหนดให้ทรัพย์สินที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันรวมถึง “กิจการ” อันได้แก่ ทรัพย์สินที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจ และสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนั้นที่ผู้ให้หลักประกันนำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้[3] ซึ่งการกำหนดให้สามารถนำ“กิจการ” มาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้จะเกิดประโยชน์อย่างมากกับผู้ประกอบการเนื่องจาก หากไม่มีบทบัญญัติดังกล่าวผู้ประกอบการจะต้องนำสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในกิจการของตนมาเป็นหลักประกันในลักษณะที่เป็นการประกันหนี้โดยใช้ทรัพย์แต่ละชิ้นแยกออกจากกัน หากลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ จนเป็นเหตุให้เจ้าหนี้บังคับเอา

---

[2] คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, *เพิ่งอ้าง,* น.19-26.

[3] คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2,* น.28.

กับทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน วิธีการบังคับหลักประกัน ก็คือการขายทอดตลาดทรัพย์ที่วางเป็นประกัน ซึ่งเป็นการขายทรัพย์สินแยกเป็นชิ้นๆ นั้น การขายทรัพย์ในลักษณะดังกล่าวทำให้เจ้าหนี้ได้เงินจากการขายทรัพย์น้อยกว่าการขายทรัพย์ในรูปของการขายกิจการสาเหตุของการขายทรัพย์ได้ในราคาต่ำลงเกิดจากการที่ผู้ประสงค์จะซื้อทรัพย์เห็นว่ามีค่าใช้จ่ายอื่นๆ อันเป็นต้นทุนในการซื้อทรัพย์ เช่น การขายเครื่องจักร ผู้ซื้อเครื่องจักรต้องทำการขนย้ายเครื่องจักร ทำให้เสียต้นทุนในการขนย้ายและต้นทุนในการติดตั้งเครื่องจักรใหม่ และยังมีต้นทุนในการฝึกอบรมพนักงานในการใช้เครื่องจักร ผู้ซื้อเครื่องจักรต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนที่ผู้ซื้อนำมาประกอบการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรจึงทำให้เครื่องจักรนั้นขายได้ในราคาต่ำลง เป็นต้น กฎหมายหลักประกันทางธุรกิจแก้ปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดวิธีบังคับหลักประกันที่เป็น “กิจการ” ให้สามารถขายกิจการนั้นทั้งกิจการ อันทำให้ผู้ซื้อกิจการสามารถดำเนินกิจการต่อได้ทันทีมูลค่าที่สามารถขายได้ของกิจการนั้นสูงขึ้น ผู้รับหลักประกันและเจ้าหนี้อื่นๆ ก็มีโอกาสได้รับชำระหนี้มากขึ้น และผู้ให้หลักประกันก็มีโอกาสที่จะได้รับเงินส่วนที่เหลือหากมีมากขึ้น อีกทั้งเมื่อมีการบังคับกิจการทั้งกิจการ บรรดาลูกจ้างในกิจการนั้นก็ไม่ต้องถูกเลิกจ้างและสามารถทำงานในกิจการนั้นได้ต่อไป จึงเห็นได้ว่าเมื่อไม่มีการเลิกกิจการไป การลงทุนและการจ้างงานก็ยังคงดำเนินต่อเนื่องไปได้ก็จะเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมมากกว่า ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงเห็นว่าการนำกิจการมาเป็นหลักประกันได้นี้มีประโยชน์และมีความสำคัญอย่างมาก

แม้การนำกิจการมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง แต่กระบวนการดังกล่าวอาจไม่ถูกนำมาใช้งานได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากถึงแม้ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... กำหนดให้ผู้รับหลักประกันต้องเป็น “สถาบันการเงิน” หรือบุคคลอื่นตามที่ได้กำหนดในกฎกระทรวง ธนาคารพาณิชย์หรือ “สถาบันการเงิน” ในฐานะตัวกลางทางการเงินผู้มีความชำนาญ เชี่ยวชาญ และการประหยัดต่อขนาดในการทำหน้าที่ตรวจสอบผู้กู้ (Scale Economies in Monitoring) และยังมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างธนาคารกับผู้กู้แต่ละราย (Long-term Relationships)[4] ทำให้ธนาคารพาณิชย์ สามารถประเมินมูลค่าของกิจการที่นำมาวางเป็นหลักประกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ให้กู้ทั่วไปธนาคารพาณิชย์อยู่ในฐานะที่สามารถวิเคราะห์และตรวจสอบผู้กู้ได้ดีกว่า อย่างไรก็ดีเนื่องจากระหว่างผู้ให้หลักประกัน และผู้รับหลักประกันมีความสมบูรณ์ของข้อมูลไม่เท่ากัน อันก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่สมมาตรของข้อมูลข่าวสาร (Asymmetric Information) กล่าวคือเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ถูกตรวจสอบหรือเจ้าของกิจการแล้วเจ้าของกิจการย่อมรู้มูลค่ากิจการของตนเองดีกว่าธนาคารพาณิชย์ซึ่งมิได้ประกอบธุรกิจหรือกิจการนั้นโดยตรงผู้ให้หลักประกันหรือเจ้าของกิจการอาจเชื่อว่ากิจการของตนมีมูลค่าสูง แต่ธนาคารพาณิชย์ไม่ยอมรับหลักประกันทางธุรกิจประเภท “กิจการ” หรืออาจยอมรับแต่ในระดับที่ไม่มากเท่าที่ควร

แนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเรื่องความไม่สมมาตรของข้อมูลข่าวสารคือ หลักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์โดยการสร้างรูปแบบองค์กรที่ให้เงินกู้ยืมแบบไมโครเครดิต (Microcredit) ลักษณะสำคัญของรูปแบบดังกล่าวคือ การให้เงินกู้ยืมแบบกลุ่มแทนการให้กู้ยืมกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดแรง

---

[4] วศิน ศิวสถษดิ์. (2553). การปฏิรูประบบธนาคารพาณิชย์หลังวิกฤตการณ์การเงินไทย 2540 : บทวิเคราะห์ในมุมเศรษฐศาสตร์. รายงานการวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.10-14.

กดดันทางสังคม (Social Enforcement) หากสมาชิกภายในกลุ่มกู้ยืมผิดนัดชำระหนี้ สมาชิกคนอื่นๆ ภายในกลุ่มไม่ได้รับการกู้ยืมไปด้วย กลไกดังกล่าวส่งผลให้อัตราการคืนหนี้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นกว่าการให้กู้ยืมกับบุคคลเพียงบุคคลเดียว ในบางครั้งกลไกดังกล่าวสามารถประสบความสำเร็จได้โดยไม่ต้องใช้หลักประกัน[5] ความสำเร็จของโครงการไมโครเครดิตเกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลกเช่น ในมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสหรัฐฯ

ความสำคัญของแนวทางดังกล่าวเป็นที่มาของโจทย์ในการวิจัยว่าร่างกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจฉบับนี้จะสามารถใช้ประโยชน์จากรูปแบบการให้เงินกู้ยืมแบบกลุ่มในการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้รับหลักประกันในการรับกิจการมาเป็นหลักประกันได้หรือไม่

ในบริบทของประเทศไทยนั้นการประกอบธุรกิจการค้าหรือกิจการนั้นโดยส่วนมากมักมีผู้ประกอบกิจการหรือธุรกิจเดียวกันอยู่ไม่มากก็น้อย ผู้ประกอบการเหล่านี้มักรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มนี้มีลักษณะเป็นการจัดตั้งสมาคมเพื่อกระทำการอันใดอันหนึ่งร่วมกันโดยมิได้มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาผลกำไรมาแบ่งปันกันการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดการแพร่กระจายขององค์ความรู้ (Spill-over Effect) ระหว่างสมาชิกทำให้มีการพัฒนาองค์ความรู้หรือทักษะในการประกอบวิชาชีพนั้นๆ ระหว่างกัน

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า สมาคมผู้ประกอบการต่างๆ เป็นการรวมกลุ่มของผู้ประกอบกิจการประเภทเดียวกันมีความสัมพันธ์และความเข้าใจในลักษณะร่วมของเพื่อนสมาชิก มีข้อมูลข่าวสารทางด้านมูลค่าและความเสี่ยงของกิจการในระดับใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ข้อสำคัญคือสมาชิกในสมาคมมีอิทธิพลในทางสังคมต่อกันซึ่งสามารถสร้างแรงกดดันให้กับสมาชิกที่ไม่ชำระหนี้อันเป็นผลให้โอกาสในการได้รับชำระหนี้ของผู้ให้หลักประกันสูงขึ้น[6] ดังนั้นหากกฎหมายเปิดช่องหรือชี้นำให้สมาคมผู้ประกอบการเข้ามามีบทบาทในการรับรอง “กิจการ” เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจอาจเป็นการช่วยลดความเสี่ยงของหลักประกันทางธุรกิจให้กับผู้รับหลักประกันได้

ทั้งนี้ระดับความน่าเชื่อถือของสมาคมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการรับรองกิจการโดยสมาคม เนื่องจาก หากสมาคมใดมีการรับรองสมาชิกอย่างสุจริต และมีกลไกในการผลักดันสมาชิกให้สามารถชำระเงินกู้กับผู้รับหลักประกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมาคมนั้นก็จะได้รับความน่าเชื่อถือ และกิจการที่ได้รับการรับรองจากสมาคมนั้นก็จะถือเป็นกิจการที่สามารถใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้เป็นอย่างดี

1.2 โจทย์การวิจัย

การให้สมาคมผู้ประกอบการเป็นผู้รับรองกิจการเพื่อใช้เป็นหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในการนำ “กิจการ” มาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้หรือไม่

---

[5] มูฮัมหมัด ยูนุส. (2553). นายธนาคารเพื่อคนจน. แปลโดย สฤณี อาชวานันทกุล, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2553 : น.48-179.

[6] Baklouti Ibtissem and Abdelfettah Bouri. (2013). Credit Risk Management in Microfinance: The Conceptual Framework. ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives, P.9-24 (Nov 2013).

1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา

วิเคราะห์ผลกระทบต่อคู่สัญญาว่าหากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... กำหนดให้สมาคมผู้ประกอบการมีบทบาทเป็นผู้รับรองกิจการเพื่อใช้เป็นหลักประกันได้ จะเกิดผลดี ผลเสียต่อคู่สัญญาแต่ละฝ่ายอย่างไร

1.4 ขอบเขตการศึกษา

งานศึกษาฉบับนี้ศึกษาผลกระทบจากการให้สมาคมผู้ประกอบการเป็นผู้รับรองกิจการเพื่อใช้เป็นหลักประกันกับคู่สัญญา 2 ฝ่าย ได้แก่ คู่สัญญาฝ่ายที่หนึ่ง ฝ่ายผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกของสมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกของสมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทย เนื่องจากผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกของสมาคมในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมาก การจำกัดขอบเขตการศึกษาจะทำให้สามารถศึกษาวิเคราะห์ได้ชัดเจนและแม่นยำมากกว่าการศึกษาผู้ประกอบการทั้งหมดในประเทศไทย งานวิจัยศึกษาผลกระทบที่จะเกิดกับผู้ประกอบกิจการกลุ่มนี้โดยจะพิจารณาจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับฝ่ายผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ประกอบกิจการอู่ซ่อมรถยนต์ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมฯ ฝ่ายตัวแทนสมาคมได้แก่ กรรมการของสมาคมฯ และคู่สัญญาฝ่ายที่สอง ฝ่ายผู้รับหลักประกันก็คือ“สถาบันการเงิน” ตามที่ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... กำหนด การวิเคราะห์ผลกระทบจากการศึกษาจะวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและพรรณนา แม้ว่าสถาบันการเงินในประเทศไทยมีจำนวนมาก แต่สถาบันการเงินส่วนมากมีนโยบายในการให้สินเชื่อกับผู้ประกอบการที่ใกล้เคียงกันผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาผลกระทบต่อสถาบันการเงินจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารกสิกรไทย

1.5 สมมติฐานการศึกษา

คาดว่าการกำหนดให้สมาคมผู้ประกอบการมีบทบาทเป็นผู้รับรองกิจการเพื่อใช้เป็นหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... จะส่งผลให้ความเสี่ยงในการผิดนัดไม่ชำระหนี้ลดลง และเป็นประโยชน์ต่อคู่สัญญาที่มีความสุจริตทุกฝ่าย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวให้กับผู้ประกอบการภายในประเทศอันเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ ซึ่งมีผลเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ผู้ประกอบการชาวไทยให้พร้อมรับมือกับการเปิดเสรีทางการค้า

1.6.2 เพื่อลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลให้กับตลาดเงินภายใต้บริบทของการใช้หลักประกันธุรกิจประเภท “กิจการ” โดยให้สมาคมเป็นผู้รับรองหลักประกัน

1.6.3 เพื่อลดปัญหาการผิดนัดชำระหนี้โดยใช้กลไกของแรงกดดันทางสังคม

1.6.4 เพื่อเพิ่มมูลค่าของหลักประกันประเภท “กิจการ”ในกรณีที่มีการบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์ที่วางเป็นประกัน

1.6.5 เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายหลักประกันทางธุรกิจให้มีความสมบูรณ์เหมาะสม อันอาจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ และลดปัญหาทางสังคม

2.1 สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... ได้ให้นิยามของ “สัญญาหลักประกันทางธุรกิจ” ไว้ว่าเป็น สัญญาซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ให้หลักประกัน” ตราทรัพย์สินไว้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้รับหลักประกัน” เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นแต่ผู้รับหลักประกัน โดยผู้ให้หลักประกันนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้ แต่ผู้รับหลักประกันจะต้องเป็นสถาบันการเงิน หรือบุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเท่านั้น (มาตรา 5-7)

เนื่องจากสัญญาหลักประกันทางธุรกิจก่อให้เกิดบุริมสิทธิเช่นเดียวกับการจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้รับหลักประกันชอบที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้สามัญ ไม่ว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะโอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือไม่ และมีความคล้ายคลึงกับการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์ในลักษณะจำนองที่ไม่ต้องส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่เป็นประกัน เนื่องจากทรัพย์สินที่จะนำมาเป็นหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบธุรกิจที่สามารถเปลี่ยนมือได้ง่ายและมีการหมุนเวียนเปลี่ยนมือตลอดเวลาอันเนื่องมาจากสภาพของการประกอบธุรกิจ จึงไม่สามารถจดทะเบียนตัวทรัพย์สิน (Inscription) ที่เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงกำหนดให้สัญญาหลักประกันทางธุรกิจต้องทำเป็นหนังสือและต้องมีการจดทะเบียนสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ (Transcription) ต่อเจ้าพนักงานทะเบียน แทนการจดทะเบียนตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน[7]

ทั้งนี้เนื่องจากระบบหลักประกันทางธุรกิจเป็นระบบกฎหมายใหม่สำหรับประเทศไทย จึงมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าทรัพย์สินใดบ้างที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ได้เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ โดยทรัพย์สินดังกล่าวได้แก่ กิจการ สิทธิเรียกร้อง สังหาริมทรัพย์ที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจ เช่น เครื่องจักร และอสังหาริมทรัพย์ในกรณีผู้ให้หลักประกันประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โดยตรง

การที่ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... กำหนดให้ผู้รับหลักประกันสามารถนำ “กิจการ” หรือทรัพย์สินทั้งหมดที่ตนใช้ในการประกอบธุรกิจและสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนั้นมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อันเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และหากมีการบังคับหลักประกันโดยการจำหน่ายไปทั้งกิจการ ผู้รับโอนสามารถที่จะประกอบกิจการดังกล่าวต่อไปได้ทันทีและเมื่อไม่มีการเลิกกิจการก็จะไม่กระทบกับลูกจ้างพนักงานในกิจการ

---

[7] รชต จำปาทอง. (2554). ปัญหาหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.13-14.

อย่างไรก็ดี แม้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะกำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถนำกิจการมาใช้เป็นหลักประกันอันมีผลทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้นกว่าเดิม ข้อที่พึงพิจารณาต่อไปคือ ผู้รับหลักประกัน อันได้แก่สถาบันการเงินจะเห็นว่าหลักประกันประเภทกิจการมีความน่าเชื่อถือเพียงพอหรือไม่ หากผู้รับหลักประกันไม่เห็นว่ากิจการที่ผู้ประกอบการเสนอให้เป็นหลักประกันการชำระหนี้มีมูลค่า หรือมีความน่าเชื่อถือเพียงพอ ผู้ประกอบการก็จำต้องอาศัยการกู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้นอกระบบอันมีผลทำให้มิอาจแก้ปัญหาหนี้นอกระบบได้อย่างแท้จริง

ปัญหาการเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ ปัญหาหนี้นอกระบบ และการบังคับหนี้นอกระบบถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยมาอย่างยาวนานและสร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชนอย่างมาก ในทางเศรษฐศาสตร์ได้มีการศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาและมีผลการศึกษาวิจัยจำนวนมากได้อธิบายว่าสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของปัญหาการเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการคือปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล

2.2 ปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information)

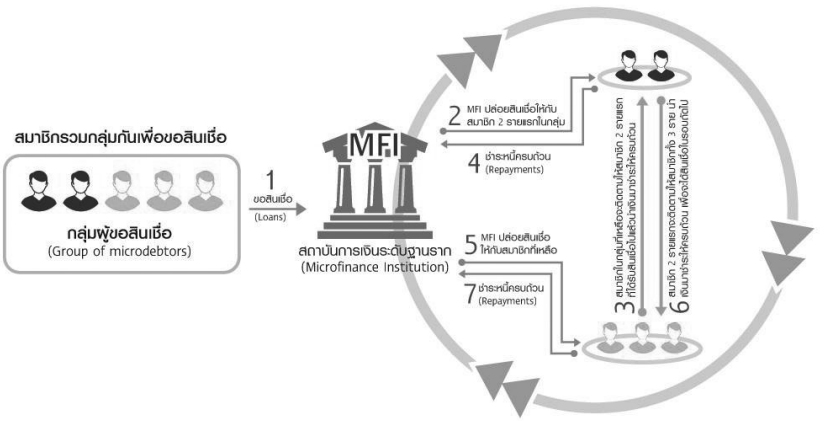
ลักษณะของปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) ระหว่างผู้กู้ และผู้ให้กู้คือ แม้ว่าผู้ให้กู้ซึ่งเป็นสถาบันการเงินจะมีความสามารถในการประเมินความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ของผู้กู้ แต่ผู้กู้นั่นคือผู้ประกอบการเป็นผู้มีความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจการของตนเองมากกว่าผู้ให้กู้ เนื่องจากตนเองเป็นผู้ประกอบการในกิจการนั้นโดยตรง ในทางทฤษฎีปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลทำให้เกิดปัญหาที่ตามมา 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาการคัดสรรที่เป็นปรปักษ์ (Adverse Selection Problem) และปัญหาคุณธรรมวิบัติ (Moral Hazard Problem)

ปัญหาการคัดสรรที่เป็นปรปักษ์ (Adverse Selection Problem) เป็นกรณีที่เกิดขึ้นเมื่อกลไกตลาดเกิดความล้มเหลว เนื่องจากฝ่ายที่มีข้อมูลข่าวสารที่ดี (Informed Party) อาจมีการเอาเปรียบฝ่ายที่ขาดข้อมูล (Uninformed Party) ในขณะที่ฝ่ายที่ขาดข้อมูลเพราะไม่มีความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่สังเกตไม่ได้ (Unobserved Characteristics) ตัดสินใจซื้อขายสินค้าหรือทรัพย์สิน ณ ระดับราคาที่สะท้อนคุณภาพเฉลี่ยของตลาด ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในตลาดเงินกู้นอกระบบทั่วโลก โดยผู้กู้ที่มีคุณภาพดีมักจะถูกคัดสรรออกจากตลาด เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ซึ่งเปรียบเสมือนราคาหรือค่าตอบแทนของเงินกู้นั้นอยู่ในอัตราที่สูงจากการเฉลี่ยความเสี่ยงของผู้กู้คุณภาพดีกับผู้กู้คุณภาพไม่ดี ทำให้อัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นในตลาดเงินกู้นอกระบบอยู่ในอัตราที่สูงกว่าอัตราเงินกู้ในระบบโดยเฉลี่ย

ปัญหาคุณธรรมวิบัติ (Moral Hazard Problem) เป็นกรณีที่เกิดขึ้นเมื่อกลไกตลาดเกิดความล้มเหลว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคู่สัญญาฝ่ายที่มีข้อมูลข่าวสารดีกว่า ยกตัวอย่างเช่น ในสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่มีข้อมูลข่าวสารดีกว่าผู้รับประกันภัย จึงอาจเกิดปัญหาคุณธรรมวิบัติกล่าวคือ ผู้เอาประกันเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมโดยที่ตัดสินใจขับรถยนต์เร็วขึ้น หรือยอมรับความเสี่ยงมากขึ้นเพื่อให้ไปถึงที่หมายเร็วขึ้นโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยง และค่าเสียหายที่จะเกิดขึ้นหากเกิดอุบัติเหตุ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เอาประกันทราบว่าแม้เกิดอุบัติเหตุขึ้นตนเองก็จะได้รับความคุ้มครองจากผู้รับประกันภัยอยู่ดี ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในตลาดการเงินด้วยเช่นกัน โดยผู้ประกอบการ

ซึ่งเป็นผู้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้เป็นฝ่ายที่มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจการนั้นๆดีกว่าผู้ให้กู้ ผู้ประกอบการจึงมีแนวโน้มที่จะลงทุนในกิจกรรมที่เสี่ยงสูงขึ้นจากพฤติกรรมในอดีตที่ใช้เงินทุนของตนเองในการดำเนินกิจการ เนื่องจากผู้ประกอบการคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนในอัตราที่สูงขึ้นจากกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นนั้น ปัญหาดังกล่าวอาจนำมาซึ่งการผิดนัดชำระหนี้ของผู้ประกอบการเนื่องจากการลงทุนบนกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงเกินกว่าระดับที่เหมาะสม

กลไกที่อาจช่วยลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลได้กลไกหนึ่งได้แก่ การเพิ่มกลไกความรับผิดชอบร่วมกัน และแรงกดดันทางสังคมให้กับผู้ให้หลักประกันเพื่อลดโอกาสการผิดนัดชำระหนี้[8]

ภาพที่ 2.1 การให้สินเชื่อเป็นกลุ่ม (Group Lending). ที่มา : https://www.scbeic.com, โดย ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2557.

กลไก Group Lending และ Social Sanction สามารถช่วยลดต้นทุนและความเสี่ยงให้กับผู้ให้กู้ได้ อย่างไรก็ดีในประเทศไทย มีการใช้กลไกดังกล่าวโดยผู้บริหารจัดการเงินกู้นอกระบบเท่านั้น ในขณะที่กลไกนี้อาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ให้กู้ประเภทที่มีกฎหมายกำกับดูแลเช่น ธนาคารพาณิชย์ได้เช่นกัน ดังที่กล่าวข้างต้น แม้ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... จะอนุญาตให้มีการนำกิจการมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ แต่หลักทรัพย์ประเภทนี้ก็อาจไม่เป็นที่นิยมนัก หากมีการใช้กลไก Group Lending และ Social Sanction ประกอบกับการพิจารณาให้สินเชื่อกับผู้ประกอบการที่นำกิจการมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้จะทำให้หลักทรัพย์ประเภทกิจการได้รับความนิยมมากขึ้น

[8] ชยันต์ ตันติวัสดาการ. (2550). เศรษฐศาสตร์จุลภาค: ทฤษฎีและการประยุกต์, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.361-370.

2.3 สมาคมผู้ประกอบการในฐานะกลไกในการแก้ไขปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล

รูปแบบการนำลักษณะ Group Lending และ Social Sanction มาใช้กับการรวมกลุ่มของผู้ประกอบกิจการอาจอยู่ในรูปของการให้สมาคมเป็นผู้รับรองกิจการที่สมาชิกของสมาคมนำมาใช้เป็นหลักประกัน การจัดตั้งและดำเนินการของสมาคมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 78 ถึง มาตรา 109 พระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. 2509 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การก่อตั้งสมาคมทำขึ้นเพื่อกระทำการใดๆ อันมีลักษณะต่อเนื่องร่วมกันและมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน และต้องมีการจดทะเบียนจัดตั้งสมาคม อันมีผลทำให้สมาคมมีความเป็นนิติบุคคล การดำเนินกิจการของสมาคมกระทำโดยคณะกรรมการของสมาคมที่มาจากการแต่งตั้งโดยสมาชิก

การพิจารณาว่าสมาคมจะรับรอง “กิจการ” ที่นำมาใช้เป็นหลักประกันตามกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจของสมาชิกในสมาคมมีกระบวนการพิจารณาโดยคณะกรรมการสมาคมที่เป็นขั้นตอนและมีความน่าเชื่อถือ การรับรองโดยสมาคมไม่ใช่การค้ำประกันจึงไม่ต้องรับความเสี่ยงจากการต้องรับชำระหนี้แทนลูกหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้อันก่อให้เกิดแรงจูงใจให้สมาคมเข้าเป็นผู้รับรองและในขณะเดียวกันการรับรองของสมาคมยังช่วยลดความเสี่ยงจากการที่สมาชิกในสมาคมไม่ชำระหนี้เนื่องจากสมาคมต้องรักษาชื่อเสียงของสมาคมเพื่อให้สถาบันการเงินยินยอมให้สมาชิกของสมาคมเข้าถึงแหล่งเงินทุนในครั้งต่อไป (Non-refinancing Threats) ดังนั้นเมื่อสมาคมที่เป็นผู้รับรองกิจการมีคุณภาพหรือมีมูลค่าทางเศรษฐกิจและมีการจัดการภายในสมาคมอย่างมีธรรมาภิบาลก็จะทำให้สมาคมมีชื่อเสียง และได้รับความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น อันส่งผลให้หลักประกันในรูปของ “กิจการ” มีความน่าเชื่อถือ และได้รับความนิยมมากขึ้นไปด้วย[9]

กลไกการรับรองมาตรฐานโดยสมาคมมีส่วนช่วยลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลได้ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้กลไกตลาดมีประสิทธิภาพในหลายประเทศทั่วโลก จึงมีความเป็นไปได้ที่จะนำกลไกดังกล่าวมาปรับใช้กับตลาดการเงินของประเทศไทย โดยให้สมาคมผู้ประกอบการเป็นผู้รับรองกิจการและใช้เป็นหลักประกัน เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบกิจการ

3.1 ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การให้สมาคมผู้ประกอบการเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” : กรณีศึกษา สมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทย” ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อคู่สัญญาว่าหากสมาคมผู้ประกอบการทำหน้าที่รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” ซึ่งเป็นหลักประกันประเภทใหม่ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... จะช่วยให้หลักประกันประเภท “กิจการ” มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น กล่าวคือเกิดการแก้ไขปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างผู้ให้หลักประกัน และผู้รับหลักประกันหรือไม่

---

[9] Brent W. Ambrose, Michael Lacour-Little and Anthony B. Sanders. (2005). Journal of Financial Services Research, Netherland : Springer Science + Business Media, Inc., 2005, p.1-21.

ทั้งนี้เนื่องจากมีเอกสาร และงานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า กลไก Group Lending และ Social Sanction สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างผู้กู้ และผู้ให้กู้ในตลาดการเงินได้อย่างประสบความสำเร็จในโครงการไมโครเครดิตทั่วโลก จึงเป็นที่มาของแนวคิดที่ว่า หากสมาคมซึ่งเป็นการรวมตัวกันของผู้ประกอบการซึ่งมีอาชีพเดียวกัน ทำหน้าที่เป็นผู้รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” จะทำให้เกิดการใช้กลไก Social Sanction ผ่านทางสมาคมเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกของสมาคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในอดีตหน้าที่ของสมาคมในการแก้ไขปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลได้เกิดขึ้นทั่วโลก ยกตัวอย่างเช่น กลไกการรับรองมาตรฐานผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ทำจากนมโดยสมาคมในสหภาพยุโรป ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากจนกระทั่งส่งผลให้ส่วนแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์ที่ทำจากนมถึงร้อยละ 57 ของสหภาพยุโรป เกิดจากการผลิตของผู้ผลิตที่รวมกลุ่มกันในรูปแบบของสมาคม[10]

งานวิจัยชิ้นนี้จึงศึกษาความเป็นไปได้ในการรับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” โดยสมาคมเพื่อลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างผู้ให้หลักประกัน และผู้รับหลักประกันภายใต้ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... อันจะส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ดีขึ้น และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาการเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยได้ระดับหนึ่ง

วิธีที่ใช้ในการศึกษาคือระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารต่างๆ (Documentary Analysis) ที่เกี่ยวข้อง และใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ด้วยการสนทนาแบบกึ่งทางการกับบุคคลตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ของสมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทย ตัวแทนจากสมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญจากธนาคารพาณิชย์ และผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด

การศึกษานี้มีขึ้นเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อคู่สัญญาว่าหากให้สมาคมผู้ประกอบการมีบทบาทเป็นผู้รับรองกิจการเพื่อใช้เป็นหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .... จะเกิดผลดี ผลเสีย อย่างไรต่อคู่สัญญาแต่ละฝ่าย โดยพิจารณาจากกระบวนการจัดตั้ง และการคัดเลือกสมาชิกของสมาคม และระดับความพร้อมของสมาคมในการทำหน้าที่รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” งานวิจัยนี้ยังวิเคราะห์ความเป็นไปได้ และผลกระทบของการกำหนดให้สมาคมผู้ประกอบการมีบทบาทเป็นผู้รับรองกิจการเพื่อใช้เป็นหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ โดยพิจารณาจากกระบวนการประเมินหลักประกันเพื่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาสมาคม และกิจการของผู้ประกอบการให้มีความพร้อมที่จะใช้รูปแบบการประกันหนี้ตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ... พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางในการพัฒนาโอกาสในการให้สมาคมเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภทกิจการ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของหลักประกันประเภท “กิจการ”

---

[10] ดูเพิ่ม Markus Hanisch, Jens Rommel and Malte Müller, *supra note 24,* p.12-13.

3.2 สมาคมในฐานะผู้รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ”

สมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทยเป็นสมาคมหนึ่งที่มีความพร้อมในระดับของการเป็นสมาคมที่มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. 2509 โดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. 2509 ได้กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สมาคมจะต้องปฏิบัติตาม มีการตรวจสอบโดยหน่วยงานของรัฐในเบื้องต้น หากสมาคมใดไม่ปฏิบัติตาม ตัวแทนของสมาคมจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด การกำหนดให้การจัดตั้งสมาคมทำได้ตามขั้นตอน และกระบวนการทางกฎหมายมีความสอดคล้องกับหนึ่งในสามองค์ประกอบในการที่จะทำให้กลไกการรับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” โดยสมาคมฯ มีความเป็นไปได้ กล่าวคือการมีกฎหมายรองรับการจัดตั้งสมาคมทำให้เห็นว่ากฎหมายรับรองสถานะของผู้รับรองหลักประกัน อันเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของหลักประกัน และสมาคมสหมิตรการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทยเป็นสมาคมผู้ประกอบการที่มีชื่อเสียง ประกอบกับความน่าเชื่อถือในหมู่ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์

ด้านกลไกในการตรวจสอบผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมฯ สมาคมฯ มีการตรวจสอบประวัติของสมาชิกในขั้นตอนของการคัดเลือกสมาชิกในด้านต่างๆ เช่น สมาชิกต้องประกอบวิชาชีพเดียวกัน มีการตรวจสอบประวัติด้านการเงิน และการตรวจสอบประวัติความประพฤติ ในขณะเดียวกันในด้านนโยบายหากมีการกำหนดให้สมาคมเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” สมาคมจะมีการจัดตั้งหน่วยงานย่อยเพื่อตรวจสอบสมาชิกเพิ่มเติม เหตุผลประการสำคัญคือ สมาชิกและสมาคมเองประสงค์จะรักษา “ชื่อเสียงของสมาคม” ความสำคัญของ “ชื่อเสียงสมาคม” ตรงกับกลไกของการให้กู้ยืมแบบกลุ่มที่ดี

3.3 การประเมินหลักประกันประเภท “กิจการ” ในการให้สินเชื่อ

จากการศึกษาพบว่า ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนำข้อมูลดังต่อไปนี้มาพิจารณาการให้สินเชื่อและกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้

3.3.1 ชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือของผู้ขอสินเชื่อโดยพิจารณาจาก คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้ประกอบการ รวมทั้งชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์ และชื่อเสียงขององค์กรนั้น โดยธนาคารพาณิชย์ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความเชื่อถือที่มีต่อผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก

3.3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับผลประกอบการหรืองบการเงินของกิจการ โดยพิจารณาร่วมกับประเภทของสินเชื่อที่ขอและวงเงินที่ขอ โดยปกติอัตราดอกเบี้ยสำหรับกิจการขนาดใหญ่จะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยสำหรับกิจการขนาดเล็ก นอกจากนี้อำนาจในการต่อรองที่กิจการมีต่อธนาคารก็เป็นสาระสำคัญ หากกิจการที่มีความสัมพันธ์กับธนาคารในอดีตก็มักจะสามารถขอสินเชื่อโดยอิงกับอัตราดอกเบี้ยเดิมที่ได้รับ

3.3.3 ประเภทและมูลค่าของหลักประกัน โดยหลักประกันแต่ละประเภทจะมีอัตราการลดทอนมูลค่า (Discount) ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความสามารถในการบังคับหลักประกันประเภทนั้นๆ และ ต้นทุนธุรกรรม (Transaction Cost) ในการบังคับหลักประกัน โดยหากสามารถบังคับหลักประกันได้เร็วและมีต้นทุนธุรกรรมต่ำ หลักประกันประเภทนั้นจะมีอัตราการลดทอนมูลค่าน้อย และส่งผลดีต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ

งานศึกษาพบว่า ในมุมมองของธนาคารพาณิชย์แม้ว่าผู้ประกอบการสามารถใช้หลักประกันประเภท “กิจการ” เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ตามกฎหมาย ผู้ประกอบการอาจประสบปัญหาเรื่องความเชื่อมั่นในมูลค่าหลักประกัน ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของแนวทางในการให้สมาคมผู้ประกอบการเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภทกิจการเพื่อช่วยลดต้นทุนธุรกรรม ทั้งในส่วนของความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ โดยสมาคมทำหน้าที่ลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล ทำให้ต้นทุนธุรกรรมลดลง ส่งผลให้อัตราการลดทอนมูลค่าหลักประกันประเภท “กิจการ” ลดลงได้

3.4 แนวทางในการให้สมาคมเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ”

การศึกษาการให้สมาคมเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” ในมุมมองของผู้ประกอบการ ตัวแทนสมาคมฯ และผู้เชี่ยวชาญจากธนาคารพาณิชย์ และมุมมองทางนโยบายสามารถสรุปผลได้ว่า

การให้สมาคมเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” เป็นกลไก หรือ Mechanism ที่มีความเป็นไปได้ เนื่องจากปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ก็มีการใช้ความเชื่อถือเป็นหนึ่งในสามปัจจัยหลักในการประเมินอัตราดอกเบี้ยให้กับลูกค้า ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่จะใช้ประโยชน์จากรูปแบบของการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น และใช้ความเชื่อมั่นนั้นประกอบการพิจารณาของธนาคาร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นดังกล่าว สมาคมจำเป็นต้องสร้างกลไกการกำกับดูแลกันเอง หรือ กลไก Self-regulation หากธนาคารพาณิชย์มีความเชื่อถือ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ประกอบการในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากการรับรอง “กิจการ”

Douglas (ค.ศ. 1995) ได้ทำการศึกษาในประเด็นของการใช้เทคนิคการตรวจสอบโดยใช้กลไกการกำกับดูแลกันเอง (Self-regulation) โดยได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า Self-regulation เป็นการกำกับพฤติกรรมของสมาชิก โดยใช้ “กฎเกณฑ์” และ “การกำหนดโทษ” พร้อมทั้งมีสภาพบังคับ “กฎเกณฑ์” นั้นๆ ร่วมกับ “โทษ” ที่กำหนดขึ้น Self-regulation จะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างและบังคับกฎเกณฑ์โดยหน่วยงานที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานที่มีความสามารถเหล่านี้มักจะถูกเรียกว่า “Self-Regulatory Organizations: SROs”

ข้อกังวลประการหนึ่งที่สำคัญเกี่ยวกับกลไก Self-Regulatory คือแม้ว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะมีข้อได้เปรียบในด้านข้อมูลเชิงลึกมากกว่าบุคคลภายนอก แต่อาจขาดความเป็นอิสระในการตรวจสอบและกำกับดูแลกันเองเนื่องจาก บุคคลเหล่านั้นมีส่วนได้เสียร่วมกันอันอาจทำให้ไม่อาจกำกับดูแลกันได้ ในประเทศสหรัฐฯ ได้มีการแสดงให้เห็นว่าหากมีการสร้างระบบในการจัดการภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว Self-regulation ก็สามารถเกิดขึ้นได้ดังเช่น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐฯ (Securities and Exchange Commission: SEC) ซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลบริษัท และกิจการในตลาดหลักทรัพย์ ได้สร้างกลไก Self-regulation ขึ้นโดยกำหนดให้สมาคมผู้ค้าหลักทรัพย์แห่งชาติ (National Association of Security Dealers: NASD) และองค์กรอิสระอื่นๆ ทำหน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์ในการกำกับดูแลสมาชิกของตนเอง พร้อมทั้งองค์กรเหล่านี้ยังทำหน้าที่

บังคับกฎเกณฑ์ของตนเองเมื่อสมาชิกมีการกระทำผิดกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้อีกด้วย ตัวอย่างขององค์กรเหล่านี้คือ New York Stock Exchange (NYSE) และ Chicago Board Options Exchange องค์กรดังกล่าวไม่เพียงสร้างให้เกิดมาตรฐานในการกำกับดูแลสมาชิกของตนเอง แต่ยังเป็นที่มา หรือต้นกำเนิดของกฎหมายกำกับดูแลหลักทรัพย์ของสหรัฐฯ อีกด้วยองค์กรเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนที่จะมีกฎหมายกำกับดูแลหลักทรัพย์ (Securities Act of 1933) หลักการสำคัญของกฎเกณฑ์ซึ่งสร้างขึ้นโดย SROs เหล่านี้จึงได้ถูกนำมากำหนดเป็น Securities Act of 1933 ดังนั้นตลอดระยะเวลากว่า 70 ปีที่ผ่านมา SROs ในประเทศสหรัฐฯ ได้ทำหน้าที่ร่วมกับภาครัฐในการกำหนดกฎเกณฑ์ บังคับใช้ และพัฒนากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐฯ ได้เป็นอย่างดี

กลไก Self-regulation ภายใต้บริบทของ SRO ไม่ได้จำกัดในความหมายอย่างแคบซึ่งหมายถึง “การตรวจสอบบัญชี และงบการเงินโดยผู้ตรวจสอบบัญชีที่ได้รับอนุญาตฯ” เท่านั้น แต่หมายถึงกระบวนการที่เป็นประโยชน์ และข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (Federal Agency) ได้รับจาก SRO โดยคำนึงถึงความสมเหตุสมผลของกระบวนการกำกับดูแลซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดย SRO นั้นๆ พร้อมทั้งกระบวนการตรวจสอบโดย SRO เหล่านี้จำเป็นที่จะต้องถูกสุ่มตรวจ (Spot-check) ถึงความถูกต้องแม่นยำอย่างสม่ำเสมอ

กลไก Self-regulation ที่ประสบความสำเร็จในประเทศสหรัฐฯ นี้ประกอบด้วยขั้นตอนของการคงไว้ซึ่งอำนาจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่จะเรียกร้องให้ SRO ออกกฎเกณฑ์เพิ่มเติมที่จะถูกตรวจสอบและมีสภาพบังคับจากคณะทำงานขององค์กร SRO เอง

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “กลไกการตรวจสอบแบบ Self-regulation” เป็นการให้อำนาจกับองค์กรเอกชน จากภาครัฐเพื่อที่จะบังคับใช้กฎเกณฑ์กับสมาชิกขององค์กร โดยอำนาจในการตรวจสอบมาตรฐานที่ SRO กำหนดขึ้น และความเป็นอิสระในการตรวจสอบจะยังคงถูกรักษาไว้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ[11]

การศึกษาพบว่าเงื่อนไขที่จะส่งผลให้กลไกการรับรอง “กิจการ” โดยสมาคมใดสมาคมหนึ่งจะประสบความสำเร็จในการสร้างให้เกิดความเชื่อถือในหลักประกันของสมาชิกประกอบด้วย

1. ต้องมีการจัดตั้งสมาคมผู้ประกอบการขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายเพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในฐานะของสมาคม

2. ผู้บริหารสมาคมต้องมีความน่าเชื่อถือ ทั้งในด้านคุณวุฒิ ความสามารถ และเกียรติประวัติทางการค้า เพื่อให้ระบบการรับรองของสมาคมเป็นที่น่าเชื่อถือ

3. สมาคมต้องมีลักษณะเป็น Self-Regulatory Organization: SRO

การพัฒนาสมาคมให้มีลักษณะเป็น SRO เพื่อให้สมาคมสามารถทำหน้าที่รับรองหลักประกันประเภท “กิจการ” ให้กับสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

---

[11] Douglas C. Michael. (1995). The Use of Audited Self-regulation as a Regulatory Technique, Kentucky : University of Kentucky Press, p.173-188.

1. ภาครัฐควรมีการตรวจสอบกฎเกณฑ์ หรือมาตรการของสมาคมโดยคำนึงถึงความสมเหตุสมผลของกระบวนการกำกับดูแลซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยสมาคม ภายใต้อำนาจการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระจากการมีส่วนร่วมของภาครัฐ

2. กระบวนการสุ่มตรวจ (Spot-check) ถึงมาตรฐานที่ สมาคมกำหนดขึ้นว่ามีความถูกต้องแม่นยำอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งกำหนดให้สมาคมมีหน้าที่ในการประกาศถึงเงื่อนไข และหลักเกณฑ์ของมาตรฐานดังกล่าว เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบังคับใช้

3. กระบวนการ Self-regulation ซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการสมาคม (Standard-setting Bodies) ซึ่งเป็นมาตรฐานของสมาคมนั้นๆ ควรถูกกำหนดขึ้นด้วยความสมัครใจ (Voluntary) และเปิดเผยต่อสาธารณะโดยไม่มีการบังคับอย่างชัดแจ้งจากภาครัฐ อย่างไรก็ดีภาครัฐยังคงไว้ซึ่งอำนาจที่จะเรียกร้องให้ สมาคมออกกฎเกณฑ์เพิ่มเติมเพื่อที่จะตอบสนองต่อมาตรฐานที่จะเป็นที่ต้องการของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะเป็นการชี้นำให้สมาคมสามารถพัฒนา กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผนของสมาคมให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลภายนอก โดยไม่ขัดแย้งกับความเป็นไปได้ในการพัฒนาตนเองของสมาชิกภายในสมาคม

ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาสมาคม และกิจการของผู้ประกอบการให้มีความพร้อมที่จะรับหลักการตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ... พร้อมทั้งแนวทางในการพัฒนาโอกาสในการให้สมาคมเป็นผู้รับรองหลักประกันประเภทกิจการ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของหลักประกันประเภท “กิจการ” ได้แก่

1. สมาคมควรพัฒนาระบบ Self-regulation ให้มีประสิทธิภาพ โดยภาครัฐอาจมีส่วนช่วยสนับสนุนส่งเสริม ในส่วนของการกำหนดกฎระเบียบที่ใช้จัดการสมาคมให้มีความชัดเจน อันช่วยให้การจัดการภายในสมาคมมีความโปร่งใส และน่าเชื่อถือ

2. สมาคมอาจจัดตั้งกองทุนเพื่อชดเชยความเสียหายบางส่วนให้กับธนาคารพาณิชย์ ในกรณีที่สมาชิกที่ได้รับการรับรองหลักประกันจากสมาคมมีการผิดนัดชำระหนี้ กลไกนี้ก่อให้เกิดผลดีต่อการสร้างความเชื่อถือของธนาคารพาณิชย์จึงเป็นแนวทางที่ควรได้รับการศึกษาต่อไปถึงความเป็นไปได้ของกลไกดังกล่าว เนื่องจากเป็นการช่วยลดต้นทุนธุรกรรม (Transaction Cost) และความเสี่ยงให้กับสินเชื่อได้ ทั้งยังส่งผลดีต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ กองทุนดังกล่าวอาจเกิดจากการเรียกเก็บจากสมาชิกในสมาคม การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการนำเงินสะสมเข้ากองทุนจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าตนมีส่วนได้เสียในเงินกองทุนอันมีผลเป็นการสร้างแรงกดดันขึ้นระหว่างสมาชิกในสมาคม

3. สมาคมควรมีกระบวนการตรวจสอบประวัติทางการเงิน หรือวินัยในการชำระหนี้ของสมาชิกก่อนทำการรับรองหลักประกันอย่างเคร่งครัด กระบวนการดังกล่าวอาจอาศัยกลไกของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ที่รับรองสถานะทางการเงินอันมีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง และยังเป็นการรับรองที่สามารถแสดงต่อธนาคารพาณิชย์ได้ นอกจากนี้สมาคมยังต้องกำหนดเงื่อนไขในการรับรองหลักประกันของสมาชิกอย่างเปิดเผย ชัดเจน และโปร่งใส เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์เกิดความเชื่อถือ และเกิดประโยชน์ต่อตัวสมาคม และสมาชิกที่ประสงค์จะให้สมาคมรับรองกิจการของตน

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ ตันบริภัณฑ์. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (19 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2557). การจดทะเบียนสมาคมการค้า, 6 เมษายน 2558. http://www.dbd.go.th

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2557). ข้อมูลสมาคมการค้า ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2557, 6 เมษายน 2558. http://www.dbd.go.th

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. (2557). *เรื่องน่ารู้ เกี่ยวกับกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด.

ชุมพล จันทราทิพย์. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะค้ำประกัน จำนอง จำนำ.* กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชยันต์ ตันติวัสดาการ. (2550). *เศรษฐศาสตร์จุลภาค: ทฤษฎีและการประยุกต์.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณรงค์ แย้มชื่น. ผู้เชี่ยวชาญ. ธนาคารกรุงเทพ. (21 เมษายน 2558). สัมภาษณ์.

ไทยพับลิก้า. “สุรพล โอภาสเสถียร” บทบาทเครดิตบูโรกับโครงการตรวจสุขภาพการเงินคนไทย-ปี’56 แบงก์สแกนลูกค้า 16 ล้านรายการ, 12 เมษายน 2558. http://thaipublica.org

ธิพงศ์ เอื้อสุขเจริญชัย. อดีตนายกสมาคมการซ่อมรถยนต์แห่งประเทศไทย. สถานประกอบการ. (5 เมษายน 2558). สัมภาษณ์.

บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด. ประวัติ บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด, 12 เมษายน 2558. https://www.ncb.co.th,

ปกรณ์ นิลประพันธ์. (2557). แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินเป็นหลักประกันการชำระหนี้, 24 ธันวาคม 2557. http://www.lawreform.go.th

ปัทมาวดี ซูซูกิ. (2558). ความมั่นคงทางการเงินกับความมั่นคงของชุมชน : เรื่องย้อนแย้งที่ต้องพิจารณาขององค์กรการเงินรากฐาน, 6 มกราคม 2558. http://v-reform.org

พจน์ ปุษปาคม. (2540). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ค้ำประกัน จำนอง จำนำ สิทธิยึดหน่วง และบุริมสิทธิ.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ.

พรพิมล อภิชัยไพศาล. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (20 เมษายน 2558). สัมภาษณ์.

พรพิรันดร์ เลิศธีรพงศ์. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (25 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

ภัทราวรรณ พิศวงษ์. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (11 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

มูฮัมหมัด ยูนุส. (2553). นายธนาคารเพื่อคนจน. แปลโดย สฤณี อาชวานันทกุล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2545). *พื้นฐานการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

ศักดา ธนิตกุล. (2555). *กฎหมายกับเศรษฐศาสตร์ (ทรัพย์สิน สัญญา และละเมิด).* พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

รชต จำปาทอง. (2554). “ปัญหาหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. .....” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัตติยา เพชรแก้วกุล. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (19 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

ริลรดา ศิรินันต์. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (24 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

วศิน ศิวสถษดิ์. (2553). การปฏิรูประบบธนาคารพาณิชย์หลังวิกฤตการณ์การเงินไทย 2540 : บทวิเคราะห์ ในมุมเศรษฐศาสตร์. รายงานการวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ. (2557). Microfinance : การเงินระดับรากฐาน, 2 ตุลาคม 2557. https://www.scbeic.com

ศศิวิมล ถาวรพงศ์สถิตย์. 2555. ปัญหาการเข้าถึงการเงินฐานรากของประชาชน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะนิติศาสตร์.

สถิตย์ เล็งไธสง. (2550). *คู่มือกฎหมายพาณิชย์ 3 ภาค 1 ค้ำประกัน จำนอง จำนำ ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ และยึดหน่วง.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์อักษร.

สุทธิวุฒิ สถิตากรณ์. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (6 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). 10 ปัจจัยที่ทำให้ผู้ประกอบการกู้เงินจากธนาคารไม่ได้, 6 มกราคม 2558. http://www.sme.go.th

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. *รายงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2556.* (2557). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สุรพล โอภาสเสถียร. ผู้จัดการใหญ่. บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ. (21 เมษายน 2558). สัมภาษณ์.

สุวัช อุปพันธ์พงศ์ชัย. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (17 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

อคิน รพีพัฒน์, ชยันต์ วรรธนะภูติ, อมรา พงศาพิชญ์, สุภางค์ จันทวานิช และฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2536). *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา.* พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อานนท์ณัฏฐ์ สุนทรเวชพงษ์. ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์. สถานประกอบการ. (21 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

Baklouti Ibtissem and Abdelfettah Bouri. (2013). Credit Risk Management in Microfinance:The Conceptual Framework. *ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives.* (Nov 2013) : 9-24.

Beatriz Armendariz de Aghion and Christian Gollier. (2000). Peer Group Formation in an Adverse Selection Model. *The Economic Journal. (Jul 2000) :* 632-643.

Beatriz Armendariz de Aghion and Jonathan Morduch. (2005). *The Economics of Microfinance.* Massachusetts : Massachusetts Institute of Technology.

Brent W. Ambrose, Michael Lacour-Little and Anthony B. Sanders. (2005). *Journal of Financial Services Research.* Netherland : Springer Science + Business Media, Inc.

Douglas C. Michael. (1995). *The Use of Audited Self-Regulation as a Regulatory Technique.Kentucky :* University of Kentucky Press.

Gayle Morris and Carolyn Barnes. (2005). An Assessment of the Impact of Microfinance. *Journal of Microfinance, (2005) :* 39-54.

Jon Westover. (2008). The Record of Microfinance: The Effectiveness/Ineffectiveness of Microfinance Programs as a Means of Alleviating Poverty. *Electronic Journal of Sociology (2008), (2008) :* 1-9.

Kawin Phupoksakul. (2013). Microfinance and family ties: Challenge to reduce the loan default in urban area in Thailand. Ph.D.dissertation. Chulalongkorn University.

Maitreesh Ghatak and Timothy W. Guinnane. (1999). The Economics of Lending with Joint Liability: Theory and Practice. *The Economic Journal 60, (Mar 1999)* : 195-228.

Markus Hanisch, Jens Rommel and Malte Müller. (2012). Variation in Farm Gate Milk Prices and The Cooperative Yardstick Revisited – Panel Evidence From The European Dairy Sectors. *Gewisola2012,* (September 2012) : 2-13.

Michael Conlin. (1998). Peer Group Micro-Lending Programs in Canada and the United States. *Journal of Development Economics,* (Aug 1998) : 249-269.

Niels Hermes, Robert Lensink and HabteabMehrteab Teki. (2005). *Peer Monitoring, Social Ties and Moral Hazard in Group Lending Programmes: Evidence from Eritrea.* Netherland : University of Groningen Press.

Özgür Yildiz , Jens Rommel, Sarah Debor, Lars Holstenkamp, Franziska Mey, Jakob R. Müller, ... Judith Rognli. (2007). Renewable energy cooperatives as gatekeepers or facilitators? Recent developments in Germany and a multidisciplinary research agenda. *Energy Research & Social Science,* (2015) : 59-73.

Philip R.Wood. (2007). *Comparative Law of Securities Interest and Title Finance.* United Kingdom : Sweet & Maxwell.

Sarah Guntz. (2011). Sustainability and profitability of microfinance institutions. MA Dissertation, Georg Simon Ohm University of Applied Sciences Nuremberg.